

1. A. C. Nor rozepsal se na toto téma v Nové svobodě, aby obhájl svobodu tvoření proti „zákazům a nařízením komunistické strany“. Jakou prý legitimaci má tato strana k tomu, aby rozhodovala o uměleckých věcech, když se v ní může i jenom vyskytnout myšlenka, že většina mimokomunistických literárních časopisů příliš vysloveně buržoazních má být násilím vyřazena z interese umělců-komunistů. Hle, v tom je tedy celá ta závada. Ale jen pro Nora. Ve skutečnosti je zcela jinde. Není-li Nor komunistou — a rád to dnes ve svém článku popírá — nemohlo by se ho seberozumnější opatření komunistické strany v této věci dotknout ani mu zabránit, aby psal třeba do všech koaličních i nadkoaličních žurnálů. Také kdyby takhle byla otázka postavena, mohl bych jenom pokrčit rameny. Ale právě že jde o něco jiného. Není to zákon komunistické strany (který by byl přinejmenším zbytečnou starostí, i když nutno o „nepolitičnosti“ našich uměleckých revuí mluvit velmi obezřetně), ale je to zákon samotného uměleckého charakteru. Tolerance komunistické strany právě v této otázce je doporučeníhodná. Ale tolerance umělce sama k sobě? Nebudu psát do Zvonu ne proto, že jsem komunist, ale proto, že se naprosto do základu liším od jeho staré generace, nevzdáváje se ovšem úcty k ní. Ano, liším se od ní také politicky — a to je jeden bod — ne však jediný. Pokud by šlo o uměleckou revui, nemohl by být tak zcela rozhodujícím tam, kde bylo možností dorozumění více. Ale naprosto mi

stačí být komunistou, abych např. nepsal do 28. října. — Neboť to už jasně ilustruje neexistenci jakýchkoli styčných bodů. Není-li tohle Norovi jasné, je to jen proto, že ve skutečnosti nemluví o svobodě uměleckého tvoření, nýbrž o uvolnění literárního obchodu. Tedy téma sice méně vznesené — ale má v něm alespoň pravdu.

2. Literatura a politika, to téma však ve skutečnosti už není nikterak problematické. Jenom je potřeba dívat se na ně poněkud z jiné strany, než se díval A. C. Nor. V téže Nové svobodě dotýká se Gustav Winter, hbitý informátor česko-francouzský, téže věci, nevědomky sice, ale hodně upřímněji. Počal kdysi překládat román mladého českého prozaika do francouzštiny, našel v Paříži nakladatele ochotného vydat dílo, jež vlastně mělo být jedním z prvních neoficiálních překladů, bez námah a propagačních nákladů, sjednal všecko, už jen věc realizovat — a nakladatel řekl: Nemohu. Nemohu, protože jsem byl soukromě upozorněn, že překládaný autor je komunist. — Tedy opět: literatura a politika. Ale ubožácká politika ducha, který zapáchá, blahoslaveného vlastence, jemuž překládaný komunist je větším zlem než naprostá neznalost české literatury v cizině. Řeknete ano, jen chudoba ducha. Ale nevíme-li, kdo byl tento statečný Čech, nepřesvědčí nás tisíce jiných pravidelných případů, jimž se už ani nepodivujeme, že komunistické straně nenáleží patent politického třídění literatury? Přehlédněte seznam literárních stipendií! Odpovídají-li „svobodě tvorby“, jak odpovídají „nepolitičnosti tvoření“? A chápeme to, chápeme to zcela, není co by nás mohlo rozhořčovat. Politika — zůstaňme až do konce v terminologii Norově — to je nepsaný statut literárních poct a odměn, počítá se s ní tak samozřejmě jako s přitažlivostí zemskou. Uzakoňuje-li pak komunistická strana opatrný výběr komunistických literátů v literárním okolí, koná jen akt sebeobraný. Ale snad konečně i zbytečný: neboť umělec komunist, který tohle ještě nepochopil a který na tohle ještě nenarazil, nemůže být ani komunistou.

(Avantgarda 2, č. 2, únor 1926)